

การคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

1. ลักษณะพันธุ์พืชที่จะได้รับการคุ้มครอง

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 กำหนดให้พันธุ์พืชที่จะมีการจดทะเบียนคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นได้ ต้องเป็นพันธุ์พืชที่มีอยู่เฉพาะในท้องถิ่นหนึ่งภายในราชอาณาจักรเท่านั้น และเป็นพันธุ์พืชที่ไม่เคยจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชใหม่มาก่อน

ทั้งนี้ พืชทุกชนิด หากมีลักษณะดังกล่าวและคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดก็สามารถยื่นขอจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นได้ โดยที่รัฐไม่ต้องประกาศกำหนดชนิดพืชที่จะได้รับการคุ้มครอง ซึ่งต่างจากการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่

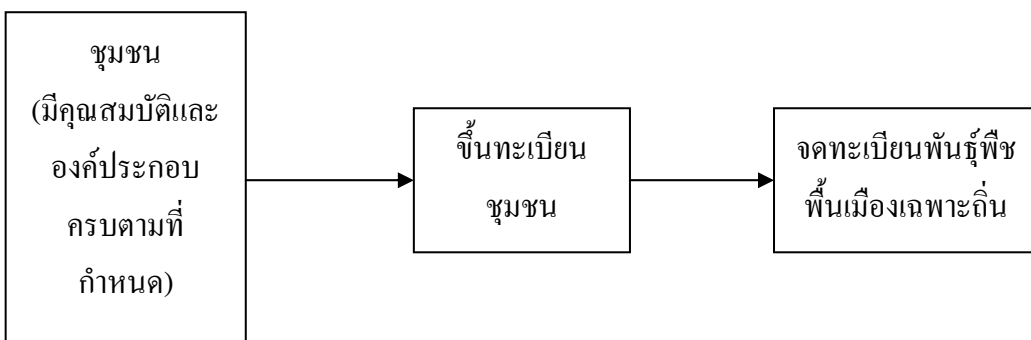
2. คุณสมบัติและองค์ประกอบของพันธุ์พืชที่จะได้รับการคุ้มครอง

เนื่องจากการคุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นมีข้อกำหนดเป็นเงื่อนไขให้มีการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างพันธุ์พืชท้องถิ่น ชุมชนและวัฒนธรรม ซึ่งนอกเหนือไปจากเป็นพันธุ์พืชที่มีอยู่เฉพาะในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งแล้ว ดังนี้

- ท้องที่นั้นต้องเป็นที่ตั้งของชุมชน และเป็นชุมชนที่ร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์พืชดังกล่าวแต่ผู้เดียว
- ชุมชนนั้นต้องตั้งถิ่นฐานและสืบทอดระบบวัฒนธรรมร่วมกันในพื้นที่ดังกล่าวอย่างต่อเนื่องมาไม่น้อยกว่าสิบปี และ
- ชุมชนนั้นต้องขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

3. คุ้มครองพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นให้กับชุมชน

เพื่อให้สิทธิในพันธุ์พืชของชุมชนบังเกิดผลในทางกฎหมายเช่นเดียวกับการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ โดยชุมชนต้องมอบหมายให้องค์กรของชุมชนยื่นขอจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น แต่ก่อนดำเนินการดังกล่าวชุมชนต้องขึ้นทะเบียนชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ ตามแผนผังดังต่อไปนี้



การขึ้นทะเบียนชุมชน

ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนชุมชน

ขั้นตอนที่ 1 ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนชุมชน

ตัวแทนที่ได้รับแต่งตั้งจากชุมชนยื่นคำขอขึ้นทะเบียนชุมชน (คพ.3) ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร หรือสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ที่ชุมชนตั้งอยู่ เพื่อส่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องถิ่นนั้น พิจารณาขึ้นทะเบียนชุมชน

แต่เพื่อความสะดวกในการขึ้นทะเบียนชุมชน ควรยื่นคำขอที่สำนักงานเกษตรและสหกรณ์และสำเนายังกองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร ดังข้างต้น เพื่อทำการตรวจสอบเบื้องต้น ที่เน้นประเด็นการมีอยู่จริงของชุมชนและสถานที่ตั้ง ซึ่งทั้งนี้การการดำเนินการตรวจสอบโดยส่วนท้องถิ่น ก่อนเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดที่พิจารณาในขั้นตอนต่อไป ซึ่งจะเกิดผลดีต่อท้องถิ่นนั้น

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคำขอ

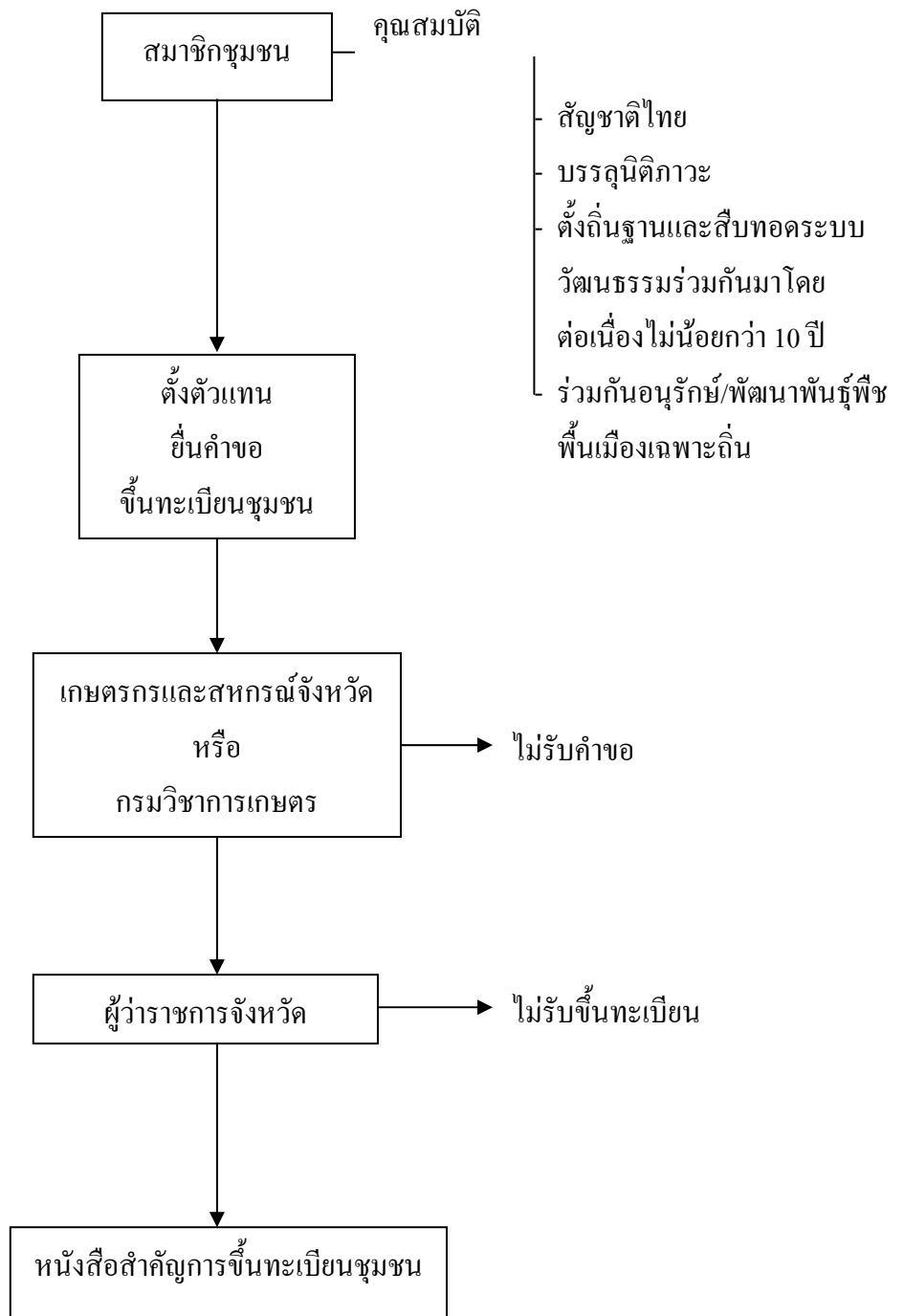
เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอขึ้นทะเบียนแล้ว จะตรวจสอบคำขอ เอกสารหลักฐาน และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน โดยเฉพาะในประเด็นที่แท้จริงเกี่ยวกับที่ตั้งและกลุ่มคนที่เป็นชุมชน หากเอกสาร หลักฐานและรายละเอียดไม่ถูกต้องครบถ้วน จะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอส่งมาเพิ่มเติมให้ถูกต้องครบถ้วน ภายใน 15 วันนับจากได้รับแจ้ง ถ้าไม่ส่งภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือส่งแล้วไม่ถูกต้องครบถ้วน พนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งไม่รับคำขอและแจ้งสิทธิอุทธรณ์ได้ ภายใน 15 วัน

ในกรณีที่ตรวจสอบแล้วถูกต้องครบถ้วน จะสั่งรับคำขอและเสนอคำขอนี้พร้อมความเห็นเบื้องต้นให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องถิ่นพิจารณา

ขั้นตอนที่ 3 การวินิจฉัยและออกหนังสือสำคัญการขึ้นทะเบียนชุมชน

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เสนอคำขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา หากเห็นว่าไม่ควรขึ้นทะเบียนชุมชนจะแจ้งให้ทราบภายใน 15 วัน นับจากวันพิจารณาเสร็จ ถ้าเห็นว่าควรขึ้นทะเบียนชุมชน จะออกหนังสือสำคัญการขึ้นทะเบียนชุมชนให้

แผนผังขั้นตอนการขึ้นทะเบียนชุมชน



การจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

ขั้นตอนการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

ขั้นตอนที่ 1 ยื่นคำขอจดทะเบียน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ซึ่งได้รับมอบหมายจากชุมชน ดำเนินการยื่นคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น (คพ.5) ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร หรือสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดที่ชุมชนนั้น ตั้งอยู่ เพื่อส่งให้คณะกรรมการคุ้มครองพันธุ์พืชพิจารณาจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

แต่เพื่อความสะดวกในการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น ซึ่งเป็นขั้นตอนการพิจารณาในระดับกรมการคุ้มครองพันธุ์พืช ควรยื่นคำขอที่กรมวิชาการเกษตรในฐานะกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการฯ เพื่อทำการตรวจสอบทางเทคนิคเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดและคุณสมบัติของพันธุ์พืช โดยเฉพาะในเชิงวิชาการที่ยืนยันว่าพันธุ์พืชนั้นไม่เคยปรากฏในที่ใดมาก่อน และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อกำหนด

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบคำขอ

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่นแล้ว จะตรวจสอบคำขอ เอกสารหลักฐาน และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับแหล่งกำเนิด และคุณสมบัติของพืชที่จำเป็นให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน หากเอกสารหลักฐานและรายละเอียดไม่ถูกต้องครบถ้วน จะแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอส่งมาเพิ่มเติมภายใน 30 วัน ถ้าไม่ส่งภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือส่งแล้วไม่ถูกต้องครบถ้วน พนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งไม่รับคำขอ และแจ้งสิทธิอุทธรณ์ได้ภายใน 15 วัน

ในกรณีที่ตรวจสอบแล้วถูกต้องครบถ้วน พนักงานเจ้าหน้าที่จะเสนอคำขอพร้อมความเห็นให้คณะกรรมการฯ พิจารณาต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การประกาศคำขอเพื่อให้คัดค้าน

เมื่อคณะกรรมการฯ ได้รับคำขอแล้วและพิจารณาเห็นว่าไม่ควรรับจดทะเบียนพันธุ์พืชดังกล่าว จะแจ้งการไม่รับจดทะเบียนพันธุ์พืชดังกล่าวให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายใน 15 วัน หากเห็นว่าควรรับจดทะเบียน จะประกาศคำขอจดทะเบียนพันธุ์พืชดังกล่าว ณ กรมวิชาการเกษตร และศาลากลางจังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยื่นคำคัดค้านภายใน 90 วัน

กรณีที่มีคำคัดค้าน หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ที่ยื่นคำขอประสงค์ได้แย้งคำคัดค้านต้องยื่นคำโต้แย้งภายใน 90 วันนับจากวันได้รับสำเนาคำคัดค้านจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งเมื่อครบกำหนดแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จะเสนอคำคัดค้านประกอบความเห็นให้คณะกรรมการฯ พิจารณา

ขั้นตอนที่ 4 การวินิจฉัยและออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธบัตรพื้นเมือง
เฉพาะถิ่น

ในกรณีที่ไม่มีคำคัดค้าน คณะกรรมการฯ จะออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียน
พันธบัตรพื้นเมืองเฉพาะถิ่นให้ แต่ในกรณีที่มีคำคัดค้าน และกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นด้วยจะมี
คำสั่งไม่รับจดทะเบียนพันธบัตรดังกล่าว ถ้ากรรมการฯ พิจารณาแล้วไม่เห็นด้วย จะสั่งรับจ
ทะเบียน และออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนพันธบัตรพื้นเมืองเฉพาะถิ่นให้

แผนผังขั้นตอนการจดทะเบียนพันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น

